

Već kod utemeljenja, Grad (Sarajevo) su naseljavali ljudi iz tri monoteističke religije – islamske, katoličke i pravoslavne, a u njemu se govorilo turski, arapski i perzijski, bosanski, hrvatski i srpski, mađarski, njemački i italijanski. Onda su, pedesetak godina nakon što je Sarajevo utemeljeno, pobožni vladari Ferdinand i Isabella protjerali iz svojih španjolskih zemalja Židove od kojih su se neki sklonili u Sarajevo, donoseći sa sobom u taj grad četvrtu monoteističku religiju, novu kulturu, konstituiranu oko te religije i oko stoljeća lutanja, donoseći i nekoliko novih jezika. Tako je Sarajevo postalo novi Babilon i novi Jeruzalem – grad nove jezičke pometnje i grad u kojem se jednim pogledom mogu obuhvatiti bogomolje svih vjera Knjige.

Dževad Karahasan, iz romana *Dnevnik selidbe*

UVOD

Od obnove državnosti Bosne i Hercegovine na Prvom zasjedanju ZAVNOBiH-a 1943. godine i donošenja Ustava Narodne Republike Bosne i Hercegovine 1946. godine Grad Sarajevo ima politički i ustavno-pravni status glavnog grada Bosne i Hercegovine.

Status Sarajeva kao glavnog grada Bosne i Hercegovine utemeljen je i u Dejtonskom mirovnom sporazumu unutar Aneksa IV Ustava Bosne i Hercegovine.

Tokom višedecenijskog razvoja Sarajevo je od 1945. do 1992. godine postiglo nove domete u urbanom, ekonomskom i kulturnom razvoju. Značajan uspon u ekonomsko-socijalnom i urbanom razvoju Sarajevo postiže u okviru projekta pripreme i održavanja XIV zimskih olimpijskih igara 1984. godine. Sa Zimskim olimpijskim igrama Sarajevo dobija planetarnu promociju svog dotadašnjeg urbanog i kulturnog razvoja kao glavnog grada Bosne i Hercegovine.

Sarajevo je na temelju stečenog iskustva antifašističkog otpora okupatoru zemlje u Drugom svjetskom ratu uspješno organizovalo svoje ljudske potencijale za odbranu grada u vremenu njegove, u novijoj historiji najduže vojne opsade u ratu protiv suverene države Bosne i Hercegovine od 1992. do 1995. godine. Time je Sarajevo, kao glavni grad suverene i nezavisne države Bosne i Hercegovine, imalo jednu od glavnih uloga u odbrani suvereniteta, integriteta i historijskog multietničkog bića Bosne i Hercegovine.

Dejtonskim mirovnim sporazumom Sarajevo je sačuvalo svoju historijski oblikovanu urbanu cjelinu na prostoru: Starog Grada, Centra, Novog Sarajeva, Novog Grada, Ilidže i Vogošće. Međutim, u vremenu uspostavljanja Kantona Sarajevo 1996. godine ukinut je dotadašnji pravni status Grada Sarajeva kao autonomne jedinice lokalne samouprave. Iza toga je Skupština Kantona Sarajevo 1997. godine usvojila Amandman I na Ustav Kantona

Sarajevo kojim je uspostavljen Grad Sarajevo, ali bez punih samostalnih nadležnosti i sa suženom teritorijalnom organizacijom.

U okviru Centra za istraživanje razvoja lokalne i regionalne samouprave Odjeljenja društvenih nauka unutar Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine tokom 2019. i 2020. godine izvedeno je istraživanje na temu *Sarajevo grad i regija u vremenu i prostoru – studija*. U zaključnim stajalištima istraživački tim zagovara nužnost promjene postojećeg ustavno-zakonskog položaja Grada Sarajeva u pogledu nadležnosti i teritorijalne organizacije.¹

U nastojanju da se dođe do sveobuhvatne naučne elaboracije bitnih aspekata reforme ustavno-zakonske nadležnosti i teritorijalne organizacije Grada Sarajeva inicirana je priprema i održavanje međunarodne naučne konferencije *Političko-pravni i zakonski položaj Grada Sarajeva u sistemu lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini: mogućnosti reforme nadležnosti i teritorijalne organizacije*. Za zbornik radova je pripremljeno 15 referata. Autorski referati pripremljeni za zbornik radova konferencije obuhvataju više tematskih područja: ustavno-pravni, politološki i sociološki aspekti položaja Grada Sarajeva u sistemu lokalne samouprave Bosne i Hercegovine; komparativna analiza ustavno-zakonskog položaja glavnih gradova Slovenije, Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine, kao i referati iz oblasti urbanog i ekonomskog razvoja.

Referate za konferenciju su napisali: prof. dr. Snežana Đorđević: *Reforme organizacije i podele nadležnosti grada Beograda (2000–2022)*; prof. dr. Mehmed Bublin: *Razvoj Grada Sarajeva*; prof. dr. Ivana Domljan / prof. dr. Vjekoslav Domljan: *Neminovnost razvoja znanjskih gradova*; prof. dr. Elvis Fejzić: *Nova politička vizija gradske autonomije: izazovi teritorijalne i institucionalne reorganizacije Grada Sarajeva*; prof. dr. Franc Grad: *Lokalna samouprava v Republiki Sloveniji s posebnim ozirom na položaj glavnega mesta*; prof. dr. Zijad Hasić *Komparativni pogled na normativno i institucionalno uređenje glavnih gradova Beograda i Zagreba s osvrtom na glavni grad Sarajevo*; prof. dr. Pavle Mijović: *Rekonfiguracija urbanog Sarajeva. Od agonističkog pluralizma prema društvenoj koheziji*; prof. dr. Slaviša Orlović: *Model izbora skupštine grada, gradonačelnika i gradskog veća Grada Beogradu u uporednoj perspektivi*; prof. dr. Jasmina Osmanković / dr. sci. Nataša Pelja Tabori: *Uloga Grada Sarajeva u razvoju regije – institucionalni i finansijski kapacitet*; akademik Mirko Pejanović: *Ustavno-pravni položaj*

---

¹ Istraživačka studija *Sarajevo grad i regija u vremenu i prostoru* objavljena je u autorstvu: akademik Mirko Pejanović, prof. dr. Anto Domazet, prof. dr. Jasmina Osmanković i prof. dr. Elmir Sadiković; Posebna izdanja, knj. 184, Odjeljenje društvenih nauka, knj. 12, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Sarajevo 2020.

Grada Sarajeva u postdejtonskom periodu sa uklonom na mogućnost reforme nadležnosti i teritorijalne organizacije; dr. sci. Nataša Pelja Tabori / prof. dr. Jasmina Osmanković: *Prostorno i urbanističko planiranje Sarajeva – prošlost, sadašnjost, budućnost*; prof. dr. Elmir Sadiković: *Glavni gradovi u nacionalnim sistemima lokalne samouprave – komparativna analiza Sarajeva, Beograda, Zagreba i Ljubljane*; prof. dr. Kasim Trnka: *Principi rehabilitacije ustavne pozicije Grada Sarajeva* i mr. Amir Vuk Zec: *Sarajevo će biti, sve drugo će proći*.

Važan doprinos u pripremi referata dali su recenzenti: dopisni član ANUBiH-a Fikret Čaušević, prof. dr. Danica Fink-Hafner (Fakultet za društvene vede u Ljubljani), prof. dr. Muhamed Hamidović, prof. dr. Ivan Koprić (Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu), akademik Slavo Kukić, akademik Miodrag N. Simović i akademik Miloš Trifković

Osim autorskih studija, odnosno referata za zbornik radova, priređen je i prilog u vidu analize o provedenom empirijskom istraživanju. U istraživanju je izvršeno anketiranje vijećnika u šest gradskih opština: Stari Grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža, Vogošća i Gradskom vijeću Sarajeva o njihovim stavovima o mogućnosti reforme nadležnosti i teritorijalne organizacije Grada Sarajeva. Kao prilog, pripremljen je i esej ratnog gradonačelnika Sarajeva, prof. dr. Tarika Kupusovića.

Ideje i prijedlozi o mogućnosti reforme nadležnosti i teritorijalne organizacije Grada Sarajeva što su elaborirani u referatima za međunarodnu naučnu konferenciju mogu u godinama koje dolaze biti valjana osnova za donošenje odluka u nadležnim tijelima: Skupštini Kantona Sarajevo, Gradskom vijeću Sarajeva i opštinskim vijećima Starog Grada, Centra, Novog Sarajeva, Novog Grada, Ilidže i Vogošće o reformi nadležnosti i teritorijalne organizacije Grada Sarajeva.

Urednik zbornika
Akademik Mirko Pejanović
Direktor Centra za istraživanje razvoja lokalne
i regionalne samouprave ANUBiH